

“Portakal Çiçeği Suyu” ve “Bu Filmi Görmüştüm”

İki oyun ve bir okuma tiyatrosundan yola çıkarak insan ilişkileri üzerine tartışmaya devam ederken...

Mustafa Sütlaş

İstanbul - BİA Haber Merkezi, 18 Şubat 2012

Portakal Çiçeği Suyu'ndan bir sahne

14 Şubat Sevgililer Günü'nde yazdığım yazı, sanırım başlığı nedeniyle çok okundu. Doğrusu "şaşırmadım" desem yalan olur. Günü'n "özel"liği belki asıl

etkendi, ama bunun yanında yazının içinde söz ettiğim bir gerçekliğin de payı olduğunu ummak istiyorum.

O yazımın sonunda "her türden ilişkiler"i izlemenin değişim için bir olanak ve fırsat yarattığını vurgulamış "farklı türden ilişkileri daha erken fark eden ve uygulamada da önce davranabilen toplumlarda yaşanan örnekleri görmek ve sonuçlarını gözlemlemek, henüz o noktaya gelmemiş olanların merakla izledikleri, nasıl olduğunu ve sonuçlarını öğrenmek istedikleri bir gerçekliktir" demiştim.

Bu konudaki "merak" unsurunun bir yanı "pornografik amaçlı bir dikizleme/röntgen" noktasına ulaşırsa da, hatta konu sattığı için "kapitalizm" bunu her türlü yolla "özendirse" de, farklı olanı görmenin, ilişkilerin çok başka ve farklı türlerinin olduğuna tanık olmanın önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü "tabular" şiddetle değil, kıyısından köşesinden aşınarak ortadan kalkıyor.

Son dönemde bir rastlantı sonucu artarda izleme olanağını bulduğum iki oyunla bir okuma tiyatrosu bu bağlamda yukarıda söylediklerime denk düşen izlekleriyle önemli örnekler. Okuma tiyatrosunu yeniden izleme olanağı olmasa da oyunların sergilenmesi sürüyor.

"portakal çiçeği suyu"

Kadıköy Barış Manço Kültür Merkezi'nde oyunlarını sergileyen "Tiyatro Fora"nın "Portakal Çiçeği Suyu" adlı oyununda aslında "aile olmanın ve sürekli birlikte yaşamının" kadın ve erkek açısından anlamı ve önemi tartışılıyor.

Sahne de iki ayrı evli çift var. Birinci çift David (Tufan Karabulut) ve

TİYATRO FORA
portakal çiçeği suyu
"Ağla bir anıma göğüslemezler."
-H. KORKMAZ

Evli çiftler David ve Cathy Larson ile Brad ve Beth Youngquist, çocukları ile birlikte respetten lüksleri bir kadın olan Minnesota, Pine City'de yaşamaktadırlar. David ve Beth platonik bir aile yıllarca birlikte yaşadıkları sonra felaketle sonuçlanacak bir ilişkiye adanmışlardır.

Her iki evliliğin de yoğun ve neli bir sona ermesi gözlemlenmiştir. "Portakal Çiçeği Suyu"nday herkes için izledikleriniz. "Portakal Çiçeği Suyu"nday herkes için izledikleriniz. "Portakal Çiçeği Suyu"nday herkes için izledikleriniz.

erog wright
ada soyler kaya
yurtcu nina ve ali tuncay
tufan karabulut

myyuler
david tufan karabulut
cathy burcu alp
brad arda karakiliçli
beth süzen acın

Oyununuz 90 dakikadır.

Sahne Oyunu Zamanı	
Tarih	Sağır
19 Şubat 2023, Pazar	15-30
20 Şubat 2023, Pazar	15-30

KADIKÖY BELEDİYESİ BARİŞ MANÇO KÜLTÜR MERKEZİ'NDE

mybilet

Moda Cad. Kültür Sarayı, Kat: 3 Kadıköy-İstanbul
Gizli Telefonları: 0212 45 48 48 - 45 05 49
E-posta: bilgi@tiyatrosu.com

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın maddesi karabulutuyla

www.tiyatrofora.com

Cathy (Burcu Alp) Larson; ikincisi ise Brad (Arda Kavaklıoğlu) ve Beth (Suzan Acun) Youngquist. Oyunun geçtiği yer Amerika Birleşik Devletleri'nin "huzurlu" bir kasabası: Minnesota, Pine City.

Birbirleriyle komşu ve "arkadaş" olan iki çiftin gündelik yaşamları "yinelemeler"le sürmektedir. Bu hal bir çözülmenin de işaretidir aslında. Eşler yaşadıklarından hoşnut değildirler. Biraz "heyecan" herkes için iyidir. David ve Beth'in arasında fiziksel beraberliğin de olduğu bir ilişki başlar. Herkes için kırıcı, birbirlerine yönelik olarak "çatışma dolu" bir noktaya ulaşırlar.

David ile Beth gizlediklerini sanmalarına karşın aslında kendi eşlerinin bildiği bir gerçeği yaşıyorlar. Eşler, eşlerinin yaşadıkları gerçeği biliyorlar ama, eşlerinin iç dünyalarına yabancılar. Sorun da tam bu noktada başlıyor.

Oyun Craig Wright tarafından yazılmış. Amerika ve Avrupa'nın çeşitli kentlerinde sahnelenmiş. İlk bölümdeki ritmi düşüren bölümler dışında, Tufan Karabulut'un yönetiminde iyi bir sahnelemeyle izleyiciyi bir yandan eğlendirirken, bir yandan da "ilişki" üzerinde düşünmeye yönlendiren bir oyun.

Aralıksız bir buçuk saatlik oyunda oyuncular oyun oynamadıkları anlarda da hep sahneler ve izleyiciyle birlikte sahnede oynayan arkadaşlarını izliyorlar. Çünkü gündelik yaşamda olduğu gibi herkes aslında yaşamda olan her şeyi biliyor.

Herkesin bildiği gizli gerçek

Oyun 14 Şubat yazımda da vurguladığım, aslında insanın temel hallerinden biri olan "çoklu ilişkileri" de açmıyor.

"Çoklu ilişki" o kadar "seyrek yaşanan" bir durum değil. Yine yakınlarda okuduğum Dalma Heyn'in yazdığı "evli kadınların erotik sessizliği" adlı incelemede de ortaya konulduğu gibi en azından batılı toplumlarda, doğulu

toplumlara göre daha rahat ifade edilen evli kadınların kocaları dışındaki cinsel yaşamları ve ilişkilerini anlattığı kitapta yazan örneklerde de olduğu gibi.

Sanıldığıının ve savunulduğunun tersine kadın da erkek de tam anlamıyla "poligam" bireyler. Tek eşlilik mümkün, yaygın ama doğal değil. Toplumsal ekonomik düzen, en temel çekirdek yapısı olan aileyi koruma amacıyla en azından kadına bunu yasaklayıp, engellese de, en azından böyle olması gerektiğini vaaz edip ve gizli kaldığı sürece ses çıkarmasa da, bu kuralın açıktan ihlâlüne izin vermiyor.

Kapitalizm küreselleşme evresinde bu konuda da tereddütler taşıyor; hangisinin daha kârlı olduğunu tartışıyor. Çeşitli denemeler yapılıyor. Hangi durumda daha çok kazanılacağı, kazanç ve kâr açısından insanları daha çok bağlayacağını hesaplamaya ve çeşitli örnekler yaratılmaya çalışılıyor.

Gözettiği iki temel unsur var bu noktada. Birisi kendi gerçek yüzünün açığa çıkmaması ve ittifaklarının sürmesi, diğeri ise her durumda artmak zorunda olan kâr.

Her yolla ama en çok da güne ve yaşanana dair bu düşünsel tartışmanın uzantıları sanat yoluyla da sergilenmeyi ve bu bağlamda tartışılmaya devam ediyor.

Yalan, gerçek, değişim

"Portakal Çiçeği Suyu"nda da verili durumu değiştirmemek kaydıyla aslında kimsenin (oyundaki iki çift ve dört kişinin) temelde ilişkilerinin gidişini bozma istekleri olmadığı gözlemleniyor. Ama böyle olunca da herkesin bildiği bir "yalan"la yaşamak da insanlara iyi gelmiyor. Üstelik "yalan"ın bir de bedeli var.

Bu bedeli, insanlar önce kendileri ödüyorlar, ama kendileriyle birlikte çevresindekilere de ister istemez biraz pay düşüyor. Çocuklar, anne babalar bu payı, oranla en çok ve en sık ödeyenler. Durumun en azından bu kısmı rahatsız

ediyor. O payı küçültme, mümkünse ortadan kaldırma koşulu ise doğrudan doğruya ekonomiye ilgili.

İşte kapitalizmin gelecekte kâr gördüğü unsur da burası. Oysa tümüyle açık bir evlilik modeli olsa, kapitalizmin bu ödemedi alacağı pay çok ama çok azalacak. Çünkü tüketimde büyük oranda bir değişiklik olmayacak.

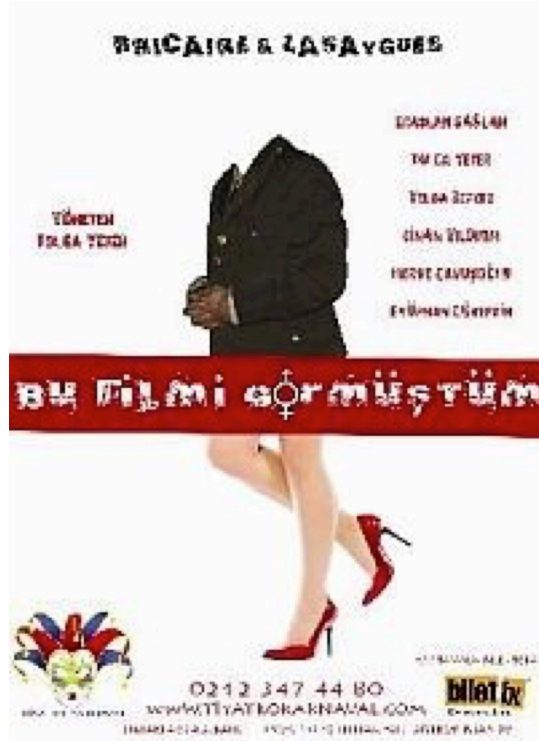
Yeni evler, mekanlar açılmayacak, yeni alışverişler yapılmayacak ve yeni düzenler kurulmayacak. Tıpkı düşlerdeki gibi bir yaşam. Ama işte o zaman kapitalizmin güdülediği devlet tüm kurumlarıyla devreye giriyor ve bu yaşam biçimini ortadan kaldırmaya çalışıyor.

Bunun bedeli asıl olarak doğrudan kişilere yansıyor. O zaman bedeli daha çok ve büyüterek ödüyorlar. Elleri daha önce olanları da yitiriyorlar.

"bu filmi görmüştüm"

Sevgili Gönül Ülkü, Gazanfer Özcan'ın Mecidiyeköy'deki tiyatrolarını onların adıyla sahne haline getiren "Tiyatro Karnaval" dan izlediğim ikinci oyun olan "Bu Film Görümüştüm" de aslında başka bir bağlamda aynı konuyu ele alıyor.

Bulvar tiyatrosunun olanaklarından oldukça iyi bir şekilde yararlanarak oyununu sahneleyen "Tolga Yeter" in yönettiği, öncekinde olduğu gibi yönetirken aslında oynadığı bu oyunda asıl kahraman Albert Lamart (Tolga Yeter) adında Fransa'nın önde gelen siyasetçilerinden birisi. Lamart ve yakın

çevresinin başından geçenlerin anlatıldığı yine "çoklu" ilişkilerin sergilendiği, tartışıldığı ve bol bol gülünen bir oyun.

Yıllar önce eşini kaybetmiş olan Lamart, seçimlerden önce tüm dikkatleri üzerine çekmek için oğlu Louis (Sinan Yıldırım) ile birlikte çifte düğün hazırlığı yapmaktadır. Ancak Amerika'dan gelen bir albay (Eraslan Sağlam), onun bütün planlarını alt üst eder ve meraklı, heyecanlı ve karmaşık bir olaylar dizisiyle "mutlu son"a ulaşır.

Bu oyunda da yine benzer biçimde çeşitli önceliklerin zorladığı tercihlerle kurulan yaşamların bedellerinin nasıl ödendiği ama bunların var olduğu ortam ve süreçte de yine kurallara aykırı, toplumun benimsemediği, eleştirdiği, hatta görmezden gelip ötekileştirdiği ilişkiler ve bunları yaşayan insanlar biraz da komedinin temel unsurları eklenerek, gülerek ve güldürerek eleştirecek şekilde sunuluyor.

İkincinin ilkinden farklı temel özelliği biraz daha "gerçekçi" olması. Burada yaşanan süreç yeniden ve baştan kurgulanmaya çalışılmıyor. Tersine yaşananlara sürece uygun açıklamalar yapıp, olanlar kabul edilebilir hâle getiriliyor.

Ve "yabancılar ve bebekler"

Yeni metin, yeni tiyatro faaliyeti çerçevesinde gerçekleştirilen ünlü İskoç oyun yazarı Taverse Theatre'dan Linda Mclean'ın yazıp, Yeşim Özsoy Gülan'ın yönettiği ve Esra Bezen Bilgin, M. Ergün Işıldar, Deniz Özmen, Batur Belirdi, Mark Levitas ve Tansu Biçer'in sundukları bir okuma tiyatrosu olan "Yabancılar ve Bebekler"de ise bu süreç daha üst düzeyde bir tartışma ile ele alınıyor.

Metinde en önemli nokta bir ilişkideki küçük unsurların o ilişkiyi var etmeye yönelik etkisinin anlatılıyor olması. İlişkilerin bu noktadan sorgulanıp tartışılıyor. Aynı olgunun farklı insanlarla sürdürülen farklı ilişkilerdeki

yansımaları, algılanmaları ve onlarla yaşanan çatışmalardaki rolleri sergilenerek ilişkilerin çeşitliliği ve anlamları görünür, anlaşılır hale getiriliyor.

Yeni "ilişki modelleri"

Televizyon ekranlarında da pek çok ve üstelik "içeriden" benzerinin başka bir bağlam ve amaçla sergilendiği günümüzde, tüm bu söylediklerimin özeti şu ki sermayenin küreselleştiği günümüzde insanlar, özellikle kadın erkek ilişkileri bakımından yeni "modeller" arıyorlar. Aslında bu modeller, içinde bulunduğumuz, yaşadığımız gerçekliğin de "üst yapı"ya yönelik yeni yansımaları ve boyutlarının arayışından başka bir şey değil.

Dışsal dünyanın bireye yönelik çok kesin ve net saldırısına ancak bir araya gelerek, dayanışarak karşı koyacağını bilen insan, teke tek ilişkilerde bile yaşadığı başarısızlığı bildiğinden bunu aşacak modellerin arayışıyla hatalarını sorguluyor, anlamaya ve değiştirmeye çalışıyor.

Bunların illa kuramsal düzelmede olması da gerekmiyor. Tekil düzlemde, bireysel örneklerde ve yaşamın içinde bunların çeşitli denemelerinin yapılması, en azından tartışılması, geleceğe dair çıkışın umudunu beslemesi yanında, kanımca insanın yalnızlığından kaynaklanan çaresizliğini aşma bakımından da yararlı.

Bunun yapılmasında hâlâ yaşanan tek bir sorun var: "içtenlik ve açıklık". Bu da herkesin bildiğinin aslında kimsenin bilmediği sanrısından kaynaklıyor sanırım. Üstelik de mobeseler, "yasadışı" dinlemeler, elektronik gözetime karşın.

(1) "Portakal Çiçeği Suyu" Tiyatro Fora, Kadıköy Barış Manço Kültür Merkezi,
19, 26 şubat 15:30

(2) "Bu Filmi Görmüştüm" Tiyatro Karnaval, Gazanfer Özcan Gönül Ülkü Sahnesi,
23 Şubat 20:30; 28 Şubat 20:45